

DOMSTOLENS DOM (Fjerde Afdeling)

17. marts 2011 *

I de forenede sager C-372/09 og C-373/09,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 234 EF, indgivet af cour de cassation (Frankrig), ved afgørelser af 10. september 2009, indgået til Domstolen den 17. september 2009, i sagerne anlagt af:

Josep Peñarroja Fa

har

DOMSTOLEN (Fjerde Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, J.-C. Bonichot, og dommerne K. Schiemann, L. Bay Larsen (refererende dommer), C. Toader og A. Prechal,

generaladvokat: P. Mengozzi
justitssekretær: kontorchef M.-A. Gaudissart,

* Processprog: fransk.

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 15. september 2010,

efter at der er afgivet indlæg af:

- Josep Peñarroja Fa, selvmøder
- den franske regering ved G. de Bergues, B. Messmer og A. Czubinski, som befuldmægtigede
- den nederlandske regering ved C. Wissels og J. Langer, som befuldmægtigede
- den østrigske regering ved E. Riedl, som befuldmægtiget
- Europa-Kommissionen ved H. Støvlbæk, I. Rogalski og C. Vrignon, som befuldmægtigede

— EFTA-Tilsynsmyndigheden ved X. Lewis, F. Simonetti og I. Hauger, som befuldmægtigede,

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

afsagt følgende

Dom

- ¹ Anmodningerne om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 43 EF, 45 EF, 49 EF og 50 EF, som nu svarer til henholdsvis artikel 49 TEUF, 51 TEUF, 56 TEUF og 57 TEUF, samt af artikel 3, stk. 1, litra a), i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2005/36/EF af 7. september 2005 om anerkendelse af erhvervsmæssige kvalifikationer (EUT L 255, s. 22).
- ² Anmodningerne er indgivet under to sager anlagt af Josep Peñarroja Fa, der er spansk statsborger, vedrørende hans optagelse som spansk oversætter dels på listen over sagkyndige ved cour d'appel de Paris, dels på den nationale liste over sagkyndige.

Retsforskrifter

EU-retten

- 3 Artikel 1 i direktiv 2005/36 bestemmer:

»I dette direktiv fastsættes de regler, hvorefter en medlemsstat, der på sit område kræver bestemte erhvervsmæssige kvalifikationer for adgang til eller udøvelse af et lovreguleret erhverv (i det følgende benævnt »værtsmedlemsstaten«), anerkender de erhvervsmæssige kvalifikationer, der er opnået i en eller flere andre medlemsstater (i det følgende benævnt »hjemlandet«) og som giver indehaveren af de pågældende kvalifikationer ret til dér at udøve det samme erhverv, med henblik på adgang til og udøvelse af det pågældende erhverv.«

- 4 Direktivets artikel 3, som har overskriften »Definitioner«, bestemmer:

»1. I henhold til dette direktiv forstås ved:

- a) »lovreguleret erhverv«: en eller flere former for erhvervsmæssig virksomhed under ét, når der enten direkte eller indirekte ifølge love eller administrative bestemmelser kræves bestemte erhvervsmæssige kvalifikationer for adgang hertil eller udøvelse eller en form for udøvelse heraf; især vil anvendelsen af en faglig titel, der ifølge love eller administrative bestemmelser er begrænset til en person, der

er i besiddelse af en bestemt erhvervsmæssig kvalifikation, være en form for udøvelse. Såfremt første punktum i denne definition ikke finder anvendelse, sidestilles erhverv omhandlet i stk. 2 med et lovreguleret erhverv

- b) »erhvervsmæssige kvalifikationer«: kvalifikationer, som er attesteret ved et uddannelsesbevis, et kursusbevis som omhandlet i artikel 11, litra a), nr. i), og/eller erhvervserfaring

[...]«

5 I nævnte direktivs artikel 4 vedrørende anerkendelsens virkninger fastsættes:

»1. Værtsmedlemsstatens anerkendelse af de erhvervsmæssige kvalifikationer giver den begunstigede adgang til i denne medlemsstat at optage det erhverv, som han er kvalificeret til i hjemlandet, og til at udøve det på samme vilkår som landets egne statsborgere.

2. Med henblik på dette direktiv er det erhverv, som ansøgeren ønsker at udøve i værtsmedlemsstaten, det samme som det, han er kvalificeret til i hjemlandet, hvis det omfatter sammenlignelige former for virksomhed.«

- 6 I direktivets afsnit II bestemmer artikel 5, der vedrører den frie udveksling af tjenesteydelser, følgende:

»1. Med forbehold af særlige bestemmelser i fællesskabsretten samt artikel 6 og 7 i dette direktiv må medlemsstaterne ikke af grunde, der vedrører erhvervsmæssige kvalifikationer, begrænse den frie udveksling af tjenesteydelser i en anden medlemsstat,

- a) hvis tjenesteyderen er lovligt etableret i en medlemsstat med henblik på at udøve samme erhverv i denne medlemsstat (i det følgende benævnt »etableringsmedlemsstaten«), og
- b) hvis tjenesteyderen flytter til en anden medlemsstat og i etableringsmedlemsstaten har udøvet dette erhverv i mindst to år inden for de sidste ti år, der går forud for leveringen af tjenesteydelsen, når erhvervet ikke er lovreguleret i denne medlemsstat. Betingelsen, der kræver mindst to års erhvervsudøvelse, gælder ikke, hvis enten erhvervet eller uddannelsen til erhvervet er lovreguleret.

[...]«

Nationale bestemmelser

- 7 Optagelsen på den nationale liste over sagkyndige opstillet af cour de cassations administrationskontor og på listen over sagkyndige opstillet af hver appeldomstol samt udpegelsen af disse sagkyndige er navnlig reguleret i følgende forskrifter:

— lov nr. 71-498 af 29. juni 1971 om sagkyndige, som ændret ved lov nr. 2004-130 af 11. februar 2004 (herefter »lov nr. 71-498«)

— dekret nr. 2004-1463 af 23. december 2004 om sagkyndige, som ændret ved dekret nr. 2007-119 af 19. juli 2007 (herefter »dekret nr. 2004-1463«), og

— artikel 157 i strafferetsplejeloven.

Lov nr. 71-498

8 Artikel 1 i lov nr. 71-498 bestemmer:

»Under iagttagelse af de ved lov eller forordning fastsatte begrænsninger kan dommerne udpege en person, der er opført på en af de i henhold til artikel 2 udarbejdede lister, med henblik på at foretage konstateringer og rådførelse eller at udarbejde en sagkyndig erklæring. Dommerne kan i givet fald efter eget valg udpege en hvilken som helst anden person.«

9 Lovens artikel 2 har følgende ordlyd:

»I. Med henblik på at kunne tilstille domstolene oplysninger udarbejdes følgende:

1. en national liste over sagkyndige opstillet af cour de cassations administrationskontor

2. en liste over sagkyndige opstillet af hver appeldomstol.

II. Den første optagelse som sagkyndig på listen opstillet af en appeldomstol foretages på prøve under en særlig rubrik og har en varighed af to år.

Ved udgangen af denne prøveperiode og ved indgivelse af en fornyet ansøgning kan den sagkyndige blive opført på listen i fem år, efter en begrundet udtalelse afgivet af et udvalg bestående af repræsentanter fra henholdsvis domstolene og de sagkyndige. Herved evalueres den pågældendes erfaring og de kundskaber, som den pågældende har opnået inden for de rettergangsmæssige grundprincipper og de procedureregler, der finder anvendelse på de undersøgelsesforanstaltninger, som er betroet en sagkyndig.

Efterfølgende optagelser på listen undergives en vurdering af en fornyet ansøgning på de betingelser, der er fastsat i foregående afsnit, og har en varighed af fem år.

III. En optagelse på den nationale liste over sagkyndige er kun mulig, såfremt ansøgeren godtgør at have været opført på en liste opstillet af en appeldomstol i tre på hinanden følgende år. En optagelse på den nationale liste har en varighed af syv år og efterfølgende optagelser, der har samme varighed, undergives en vurdering af en fornyet ansøgning.

[...]«

Dekret nr. 2004-1463

- ¹⁰ Hvad angår de almindelige betingelser for optagelse på en liste over sagkyndige bestemmer artikel 2 i dekret nr. 2004-1463:

»En fysisk person kan optages eller genopføres på en liste over sagkyndige, såfremt følgende betingelser er opfyldt:

1° Ansøgeren må ikke have begået handlinger, der er ærekrænkende eller i strid med almindelig retfærdighed og vandel.

2° Ansøgeren må ikke have begået handlinger, der har medført en disciplinær eller administrativ sanktion i form af afskedigelse, suspension, fjernelse fra tjenesten eller inddragelse af godkendelser eller tilladelser.

3° Ansøgeren må ikke være gået personligt konkurs eller være pålagt sanktioner i henhold til handelslovens afsnit II, bog VI.

4° Ansøgeren skal i tilstrækkelig lang tid have udøvet et erhverv eller en virksomhed i forbindelse med den pågældendes speciale.

5° Ansøgeren skal have udøvet dette erhverv eller denne virksomhed på betingelser, der har givet den pågældende tilstrækkelige kvalifikationer.

[...]«

- 11 Hvad angår proceduren for optagelse på en liste over sagkyndige opstillet af en appeldomstol bestemmer artikel 6 i dekret nr. 2004-1463:

»[...]

Ansøgningen skal indeholde alle relevante oplysninger, herunder følgende:

[...]

2° Angivelse af ansøgerens uddannelses- og eksamensbeviser, videnskabelige, tekniske og erhvervsmæssige arbejder, de forskellige stillinger, som ansøgeren har bestridt, og arten af al erhvervsvirksomhed, som ansøgeren har udøvet, samt i givet fald angivelse af navn og adresse på ansøgerens arbejdsgivere.

3° Begrundelse for ansøgerens kvalifikationer inden for dennes speciale.

[...]«

- 12 Hvad angår proceduren for genopførelse på en liste over sagkyndige opstillet af en appeldomstol fastsætter artikel 10 i dekret nr. 2004-1463:

»[...]

Ansøgningen skal indeholde alle dokumenter, der gør det muligt at vurdere:

1° den erfaring, som ansøgeren siden den seneste optagelse har opnået, såvel inden for sit speciale som praktisk ved udøvelsen af hvervet som sagkyndig

2° de kundskaber, som ansøgeren har opnået inden for de rettergangsmæssige grundprincipper og de procedureregler, der finder anvendelse på de undersøgelsesforanstaltninger, der er betroet en sagkyndig, samt den uddannelse, som ansøgeren har fået inden for disse områder.«

- 13 Hvad angår proceduren for optagelse og genopførelse på den nationale liste over sagkyndige, opstillet af cour de cassations administrationskontor, bestemmer artikel 17 i dekret nr. 2004-1463:

»[...]

Den offentlige anklager behandler ansøgningen. Det efterprøves, at betingelsen om optagelse på en liste ved en appeldomstol som omhandlet i afsnit III, artikel 2 i lov [nr. 71-498] er opfyldt den 1. januar i året efter ansøgningens indgivelse. Den offentlige anklager indhenter en udtalelse fra præsidenten og den offentlige anklager ved den appeldomstol, hvor ansøgeren er opført på listen, og fremsender ansøgningerne ledsaget af sin egen udtalelse til cour de cassations administrationskontor.«

- ¹⁴ Artikel 20 i dekret nr. 2004-1463 bestemmer:

»Afgørelser om optagelse eller genopførelse på listen eller afgørelser om afslag på optagelse eller genopførelse truffet af den myndighed, der har til opgave at udarbejde listerne, kan indbringes for cour de cassation.«

Strafferetsplejeloven

- ¹⁵ Hvad angår udpegelsen af sagkyndige på det strafferetlige område foreskriver strafferetsplejelovens artikel 157:

»De sagkyndige udvælges blandt de fysiske eller juridiske personer, der er opført på den nationale liste opstillet af cour de cassation eller på en af de af appeldomstolene opstillede lister, på de betingelser, som er fastsat i lov nr. 71-498 [...]

Domstolene kan undtagelsesvis ved en begrundet afgørelse vælge sagkyndige, der ikke er opført på nogen af disse lister.«

Twisterne i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

- 16 Josep Peñarroja Fa bor i Barcelona og har i mere end 20 år udøvet erhvervet som autoriseret sagkyndig oversætter i Catalonien. Han blev udnævnt til dette erhverv af det spanske udenrigsministerium og den catalanske regering efter at have bestået en udvælgelsesprøve. Han oversætter fra fransk til spansk og fra spansk til fransk.
- 17 Josep Peñarroja Fa ansøgte om sin første optagelse på listen over sagkyndige ved cour d'appel de Paris, for en toårsperiode, som spansk oversætter. Hans ansøgning blev afslået ved afgørelse truffet af assemblée générale des magistrats du siège ved denne domstol den 12. november 2008.
- 18 Samtidig ansøgte Josep Peñarroja Fa om optagelse på den nationale liste over sagkyndige udarbejdet af cour de cassations administrationskontor, ligeledes som spansk oversætter. Hans ansøgning blev afslået ved afgørelse af 8. december 2008.
- 19 Josep Peñarroja Fa anlagde sag til prøvelse af disse afgørelser ved den forelæggende ret i medfør af bestemmelserne i dekret nr. 2004-1463.
- 20 Cour de cassation har på denne baggrund besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål i sag C-372/09:

»1) Skal [...] artikel 50 [EF] fortolkes således, at den kan omfatte en opgave, der er betroet en erhvervsdrivende i dennes egenskab af sagkyndig i en tvist, som verserer for en national ret, når den erhvervsdrivende [...] er udpeget af den ret, der behandler tvisten [...]?

2) Skal deltagelse i udøvelse af offentlig myndighed, som omhandlet i [...] artikel 45, stk. 1, [EF], fortolkes således, at det finder anvendelse på en opgave, der varetages af en sagkyndig udpeget af en fransk retsinstans, som reguleret ved lov om fransk civil retspleje og lov om strafferetspleje, samt ved lov nr. 71-498 [...] og dekret nr. 2004-1463 [...]?

3) Skal [...] artikel 43 [EF] og 49 [EF] fortolkes således, at de er til hinder for en lovgivning som den, der fremgår af lov nr. 71-498 [...] og dekret nr. 2004-1463 [...], som undergiver optagelsen på en af en appeldomstol opstillet liste betingelser om alder, kompetence, vandel og uafhængighed, uden at der tages hensyn til, at den pågældende ansøger allerede er blevet anerkendt som sagkyndig af retsinstanser i sin oprindelses[medlems]stat, eller at der er truffet andre foranstaltninger til kontrol af hans kvalifikationer?»

²¹ Cour de cassation har i sag C-373/09, ud over de to første spørgsmål, som er identiske med de to første spørgsmål i sag C-372/09, forelagt følgende præjudicielle spørgsmål:

»3) Skal [...] artikel 43 [EF] og 49 [EF] fortolkes således, at de er til hinder for en lovgivning som den, der fremgår af lov nr. 71-498 [...] og dekret nr. 2004-1463 [...], som forbeholder optagelsen på den nationale liste og titlen af sagkyndig anerkendt af cour de cassation for erhvervsdrivende, der i mindst tre år har været opført på en af en fransk appeldomstol opstillet liste?

4) Skal artikel 3, stk. 1, litra a), i [...] direktiv 2005/36[...] fortolkes således, at den omfatter udførelsen af en sagkyndigs opgaver i egenskab af sagkyndig, der er autoriseret af cour de cassation i henhold til betingelserne i lov nr. 71-498 [...] og dekret nr. 2004-1463 [...]?»

- ²² Ved kendelse afsagt af Domstolens præsident den 16. oktober 2009 er de to sager blevet forenet med henblik på den skriftlige og mundtlige forhandling samt domsafsigelsen.

Om de præjudicielle spørgsmål

Indledende bemærkninger

- ²³ De præjudicielle spørgsmål omhandler i den forelæggende rets affattelse alle typer af sagkyndige og er dermed ikke formelt begrænsede til sagkyndige inden for oversættelse.
- ²⁴ Det fremgår imidlertid af forelæggelsesafgørelserne, at hovedsagerne omhandler Josep Peñarroja Fas optagelse som oversætter på to lister over sagkyndige. Det bemærkes desuden, at selv om indholdet af de opgaver, som betros sagkyndige, der er udpeget som oversættere af domstolene inden for rammerne af sager, der verserer for dem, og betingelserne for udøvelse af disse opgaver fremgår af sagens akter, er der ikke fremlagt tilstrækkelige oplysninger om de andre typer sagkyndige til, at Domstolen kan foretage en velbelyst prøvelse af de forelagte spørgsmål i forhold til disse andre typer.
- ²⁵ Under disse omstændigheder skal de forelagte spørgsmål behandles, som om de udelukkende omhandler hvervet som sagkyndig inden for oversættelse (herefter »sagkyndig oversætter«).

Det fjerde spørgsmål i sag C-373/09

- ²⁶ Med det fjerde spørgsmål i sag C-373/09, som behandles først, ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om udøvelsen af en sagkyndigs opgaver som oversætter, der udføres af sagkyndige opført på en liste såsom den nationale liste over sagkyndige, der er opstillet af cour de cassation, er omfattet af begrebet »lovreguleret erhverv« i den forstand, hvori det anvendes i artikel 3, stk. 1, litra a), i direktiv 2005/36.
- ²⁷ Indledningsvis bemærkes, at definitionen af dette begreb henhører under EU-retten (jf. dom af 17.12.2009, sag C-586/08, Rubino, Sml. I, s. 12013, præmis 23 og den deri nævnte retspraksis).
- ²⁸ I henhold til artikel 3, stk. 1, litra a), i direktiv 2005/36 omhandler dette begreb »en eller flere former for erhvervsmæssig virksomhed under ét, når der enten direkte eller indirekte ifølge love eller administrative bestemmelser kræves bestemte erhvervsmæssige kvalifikationer for adgang hertil eller udøvelse eller en form for udøvelse heraf«.
- ²⁹ I denne henseende bemærkes, at lov nr. 71-498 og dekret nr. 2004-1463 med henblik på at beskytte borgerne og sikre en forsvarlig retspleje har til formål inden for forskellige områder at tillade udarbejdelsen af lister over sagkyndige, som domstolene kan henvende sig til for at få udarbejdet sagkyndige erklæringer eller til løsning af andre opgaver i de sager, der er indbragt for dem.

- 30 Disse bestemmelser har således alene til formål at lette adgangen til sagkyndige, hvad enten disse er omfattet af et lovreguleret erhverv eller ej, og ikke at opstille regler for anerkendelsen af en bestemt kvalifikation, hvilken kompetence ikke tilkommer hverken appeldomstolene eller cour de cassations administrationskontor (jf. analogt dom af 9.9.2003, sag C-285/01, Burbaud, Sml. I, s. 8219, præmis 91). Disse domstole kan desuden lovligt henvende sig til sagkyndige, som ikke er opført på de nævnte lister. Bestemmelserne indfører således ikke i sig selv et sådant lovreguleret erhverv.
- 31 Med hensyn til artikel 3, stk. 1, litra a), anden del af første punktum, i direktiv 2005/36 kan den omstændighed, at de omhandlede personer udfører oversættelsesydelser til de nationale franske domstole under titlen »sagkyndig ved appeldomstolen i« eller »sagkyndig autoriseret af cour de cassation«, endvidere ikke afkræfte denne konstatering.
- 32 Det fjerde præjudicielle spørgsmål i sag C-373/09 skal herefter besvares med, at opgaver for sagkyndige oversættere, der udføres af sagkyndige, som er opført på en liste såsom den nationale liste over sagkyndige, der er opstillet af cour de cassation, ikke er omfattet af begrebet »lovreguleret erhverv« i den forstand, hvori det anvendes i artikel 3, stk. 1, litra a), i direktiv 2005/36.

Det første spørgsmål i begge sager

- 33 Med det første spørgsmål i begge sager ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om en opgave betroet en erhvervsdrivende, som er udpeget i sin egenskab af

sagkyndig oversætter, af en national ret under en tvist for denne ret, i en retlig sammenhæng som den, der fremgår af lov om fransk civil retspleje og lov om straffetspleje samt ved lov nr. 71-498 og dekret nr. 2004-1463, henhører under begrebet »tjenesteydelser« i artikel 50 EF's forstand.

- 34 Indledningsvis bemærkes, at det fremgår af sagens akter, at opgaven for de sagkyndige oversættere i hovedsagen, der udpeges af en dommer i hvert enkelt tilfælde, består i at levere en upartisk oversættelse af høj kvalitet fra et sprog til et andet.
- 35 I denne henseende påpeges, at som tjenesteydelser betragtes i henhold til artikel 50, stk. 1, EF de ydelser, der normalt udføres mod betaling, i det omfang de ikke omfattes af bestemmelserne vedrørende den frie bevægelighed for varer, kapital og personer. Denne artikels stk. 2 nævner som eksempel visse typer virksomhed, der er omfattet af begrebet tjenesteydelser, herunder de liberale erhvervs virksomhed.
- 36 Den forelæggende ret har anført, at de sagkyndiges tjenesteydelser er omfattet af særlige regler, hvorefter de sagkyndige bl.a. kun anvendes under en sag, såfremt de udpeges af en dommer for at udføre en opgave, som er fastlagt af sidstnævnte, uden at de sagkyndige kan afvige herfra, og hvor betalingen er fastsat af domstolsmyndigheden.
- 37 Herved må der henvises til fast retspraksis, hvorefter det væsentlige kendetegn ved betalingen ligger i det forhold, at den udgør det økonomiske modstykke til tjenesteydelsen, hvilket modstykke normalt fastlægges i forholdet mellem den, der præsterer tjenesteydelsen, og den, der modtager den (jf. bl.a. dom af 22.5.2003, sag C-355/00,

Freskot, Sml. I, s. 5263, præmis 54 og 55, og af 17.11.2009, sag C-169/08, Presidente del Consiglio dei Ministri, Sml. I, s. 10821, præmis 23 og den deri nævnte retspraksis).

- 38 Den blotte omstændighed, at betalingen er fastsat i henhold til en tarif, der er bestemt af en offentlig myndighed — som den er i Frankrig for sagkyndige — har ingen relevans for kvalificeringen af den tjenesteydelse, som de sagkyndige er antaget til at udføre (jf. analogt dom af 12.7.2001, sag C-157/99, Smits og Peerbooms, Sml. I, s. 5473, præmis 56).
- 39 Den omstændighed, at en sagkyndig kun anvendes, såfremt den pågældende udpeges af en dommer til en opgave, hvis indhold er fastlagt af denne, adskiller ikke grundlæggende dette hverv fra de klassiske aftaleretlige forhold på området for tjenesteydelser. Det er således ikke usædvanligt, at leverandøren og modtageren af en given tjenesteydelse i den aftale, som de er bundet af, bestemmer, at den ene af aftalens parter tildeles visse beslutningsbeføjelser, samtidig med at den pågældende er bundet af oplysningerne vedrørende den tjenesteydelse, der skal leveres. I denne sammenhæng skal en sagkyndig, som søger optagelse på en liste over sagkyndige, anses for at have accepteret de særlige regler, der gælder for disse sagkyndiges tjenesteydelser, navnlig procedurereglerne vedrørende dommerens kompetence, som i hvert enkelt tilfælde fastlægger, hvad der skal oversættes, samt de nærmere betingelser for den oversættelse, der skal leveres af den sagkyndige oversætter.
- 40 På baggrund af ovenstående skal det første spørgsmål i begge sager herefter besvares med, at en opgave, der i det enkelte tilfælde er betroet en erhvervsdrivende, i dennes egenskab af sagkyndig oversætter, af en national ret i en tvist, der verserer for denne ret, udgør en tjenesteydelse i artikel 50 EF's forstand, jf. nu artikel 57 TEUF.

Det andet spørgsmål i begge sager

- 41 Med det andet spørgsmål i begge sager ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om en opgave betroet en erhvervsdrivende, som er udpeget i sin egen skab af sagkyndig oversætter af en national ret i en tvist, der er indbragt for denne ret, i en retlig sammenhæng som den, der fremgår af lov om fransk civil retspleje og lov om strafferetspleje samt ved lov nr. 71-498 og dekret nr. 2004-1463, henhører under begrebet »virksomhed forbundet med udøvelse af offentlig myndighed« i artikel 45, stk. 1, EF's forstand. Den forelæggende ret har navnlig anført, at den sagkyndige er tildelt sine beføjelser af en dommer, at den sagkyndiges medvirken har til formål at bistå dommeren ved pådømmelsen, og at den sagkyndiges udtalelse kan have indflydelse på sagens afgørelse, selv om dommeren ikke er forpligtet til at følge den sagkyndiges konklusioner. Den forelæggende ret har hertil føjet, at den sagkyndige skal overholde de processuelle grundsætninger, der er fastsat ved lov.
- 42 I denne forbindelse bemærkes, at ifølge Domstolens praksis henhører virksomhed kun under anvendelsesområdet for artikel 45, stk. 1, EF, når den i sig selv er direkte og særligt forbundet med udøvelse af offentlig myndighed (jf. i denne retning bl.a. dom af 21.6.1974, sag 2/74, Reyners, Sml. s. 631, præmis 45 og 54).
- 43 I den foreliggende sag fremgår det af de for Domstolen fremlagte sagsakter, at opgaven for en sagkyndig oversætter som den i hovedsagen omhandlede er at levere en upartisk oversættelse af høj kvalitet fra et sprog til et andet, ikke at give en vurdering af sagens realitet.

- ⁴⁴ Oversættelser udarbejdet af en sådan sagkyndig har dermed blot karakter af bistand og påvirker ikke den dømmende myndigheds frie skøn og den frie udøvelse af den dømmende magt, hvorfor sådanne oversættelsesydelse ikke — således som sagsøgeren i hovedsagen, den franske regering og EFTA-Tilsynsmyndigheden har gjort gældende — kan betragtes som forbundet med udøvelse af offentlig myndighed (jf. analogt Reyners-dommen, præmis 52 og 53, og dom af 10.12.1991, sag C-306/89, Kommissionen mod Grækenland, Sml. I, s. 5863, præmis 7).
- ⁴⁵ Det andet præjudicielle spørgsmål i begge sager skal herefter besvares med, at sagkyndig virksomhed inden for oversættelse som den i hovedsagen omhandlede ikke udgør virksomhed forbundet med udøvelse af offentlig myndighed i artikel 45, stk. 1, EF's forstand, jf. nu artikel 51, stk. 1, TEUF.

Det tredje spørgsmål i sag C-372/09

- ⁴⁶ Med det tredje spørgsmål i sag C-372/09 ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 43 EF og 49 EF er til hinder for en national lovgivning, hvorefter optagelse på en af en appeldomstol opstillet liste over sagkyndige oversættere er undergivet betingelser om alder, kompetence, vandel og uafhængighed, uden at de nationale myndigheder er forpligtet til ved vurderingen af en ansøgers erhvervmæssige kompetence at tage hensyn til de kvalifikationer, som ansøgeren har opnået i en anden medlemsstat, og uden at der er fastsat kontrolforanstaltninger for nævnte myndigheders vurdering i denne henseende.

- 47 Indledningsvis bemærkes, at Josep Peñarroja Fa i henhold til de fremlagte oplysninger bor i Barcelona, udøver erhvervet som autoriseret sagkyndig oversætter i Catalonien og ønsker at blive opført som oversætter på de to i hovedsagen omhandlede lister over sagkyndige i Frankrig.
- 48 Da det ikke fremgår af sagens akter, at Josep Peñarroja Fa har til hensigt at etablere sig i Frankrig, skal det for Domstolen forelagte spørgsmål udelukkende behandles i forhold til de EF-traktatlige bestemmelser, som finder anvendelse på den frie udveksling af tjenesteydelser.
- 49 Det er den franske regerings opfattelse, at en national lovgivning som den i hovedsagen omhandlede for så vidt angår både listen over sagkyndige opstillet af hver appeldomstol og den nationale liste over sagkyndige ikke udgør en restriktion for den frie udveksling af sagkyndige tjenesteydelser, navnlig fordi dommerne i medfør af artikel 1 i lov nr. 71-498 i almindelighed kan udpege enhver person efter eget valg, som ikke er opført på listerne over sagkyndige.
- 50 I denne forbindelse bemærkes, at artikel 49 EF kræver afskaffelse af ikke blot enhver form for forskelsbehandling til skade for en tjenesteyder med hjemsted i en anden medlemsstat på grund af dennes nationalitet, men også ophævelse af enhver restriktion — selv om denne restriktion gælder uden forskel for indenlandske tjenesteydere og tjenesteydere fra andre medlemsstater — der kan forbyde, indebære ulemper for eller gøre den virksomhed mindre tiltrækkende, som udøves af en tjenesteyder etableret i en anden medlemsstat, hvor denne lovligt præsterer tilsvarende tjenesteydelser (jf. i denne retning bl.a. dom af 3.10.2000, sag C-58/98, Corsten, Sml. I, s. 7919, præmis 33, og af 8.9.2009, sag C-42/07, Liga Portuguesa de Futebol Profissional og Bwin International, Sml. I, s. 7633, præmis 51 og den deri nævnte retspraksis).

- 51 Herved udtales, således som den forelæggende ret har anført, at udarbejdelsen af lister over sagkyndige, selv om disse i medfør af national ret udarbejdes »[m]ed henblik på at kunne tilstille domstolene oplysninger«, har til formål at gøre det muligt for domstolene at sikre, at de erhvervsdrivende, som assisterer dem, har de kompetencer og andre færdigheder, der er nødvendige af hensyn til retsvæsenets kvalitet og effektivitet.
- 52 Henset til dette formål, må det antages, at udarbejdelsen af lister over sagkyndige som de i hovedsagen omhandlede er egnede til at påvirke domstolenes valg i den forstand, at domstolene vil være tilbøjelige til at udpege sagkyndige opført på disse lister, hvorom domstolene kan formode, at de har de ønskede kvalifikationer til at assistere dem.
- 53 Det må således fastslås, at selv om der ikke findes en formel forpligtelse for domstolene til udelukkende at udpege sagkyndige opført på disse lister, udgør udarbejdelsen af disse en restriktion for den frie udveksling af tjenesteydelser for sagkyndige oversættere (jf. analogt dom af 24.11.1982, sag 249/81, Kommissionen mod Irland, Sml. s. 4005, præmis 28).
- 54 Det fremgår endvidere af fast retspraksis, at selv i tilfælde af manglende harmonisering på området kan en sådan restriktion for den frie udveksling af tjenesteydelser begrundes i tvingende almene hensyn, når den finder anvendelse på enhver person eller ethvert selskab, der driver virksomhed på modtagerstatens område, for så vidt som den er egnet til at sikre virkeliggørelsen af det formål, den forfølger, og ikke går ud over, hvad der er nødvendigt for at opnå formålet, og i det omfang disse hensyn ikke tilgodeses i kraft af de bestemmelser, tjenesteyderen er undergivet i den medlemsstat, hvori denne er etableret (jf. i denne retning dom af 23.11.1999, forenede sager C-369/96 og C-376/96, Arblade m.fl., Sml. I, s. 8453, præmis 34 og 35 og den deri nævnte retspraksis, og af 15.1.2002, sag C-439/99, Kommissionen mod Italien, Sml. I, s. 305, præmis 23 og den deri nævnte retspraksis).

- 55 Beskyttelse af borgerne og sikring af en forsvarlig retspleje indgår i disse tvingende almene hensyn.
- 56 Selv hvis det antages, at de betingelser, der er fastsat i en bestemmelse som artikel 2 i dekret nr. 2004/1463, er egnede til at sikre virkeliggørelsen af disse formål, og dermed udgør en tilladelig restriktion for den frie udveksling af tjenesteydelser, må bestemmelsen ikke gå ud over, hvad der er nødvendigt for at opnå nævnte formål.
- 57 Såfremt beskyttelsen af borgerne og sikringen af en forsvarlig retspleje i denne henseende kan begrunde udarbejdelsen af en liste over sagkyndige, der — således som det allerede er konstateret i præmis 52 — i praksis oftest vil være den, der anvendes, er det endvidere nødvendigt, at udarbejdelsen af listen sker på grundlag af objektive kriterier, der ikke er udtryk for forskelsbehandling.
- 58 Ifølge fast retspraksis påhviler det de nationale myndigheder at sørge for, at kvalifikationer opnået i andre medlemsstater bliver anerkendt med deres rette værdi og behørigt taget i betragtning (jf. bl.a. dom af 7.5.1991, sag C-340/89, Vlassopoulou, Sml. I, s. 2357, præmis 16, og af 22.1.2002, sag C-31/00, Dreessen, Sml. I, s. 663, præmis 23 og 24, samt Rubino-dommen, præmis 34).
- 59 I den foreliggende sag har den franske regering givet oplysninger om en praksis, hvorefter der ved behandlingen af ansøgninger om optagelse på den i hovedsagen omhandlede liste over sagkyndige tages hensyn til erfaringen hos de ansøgere, der udfører eller har udført sagkyndige opgaver for en udenlandsk domstol.

- 60 Det fremgår imidlertid af forelæggelsesafgørelserne, at der ifølge cour de cassations faste praksis ikke findes lov- eller forvaltningsforskrifter, der kræver begrundelse af en afgørelse om afslag på en første optagelse på en af disse lister, at optagelsesproceduren ikke giver anledning til foranstaltninger omfattet af den franske procedure for indsigt i forvaltningsakter, og at cour de cassation, når der for denne ret anlægges sag til prøvelse af en afgørelse om afslag på en ansøgning om optagelse, kun efterprøver procedurens forskriftsmæssighed i forbindelse med ansøgningens behandling, og dermed navnlig ikke efterprøver ansøgerens erhvervsmæssige kvalifikationer.
- 61 Det må derfor konstateres, at afgørelser om afslag på optagelse af sagkyndige oversættere på listen over sagkyndige på betingelser som de i hovedsagen omhandlede for så vidt angår hensyntagen til erfaring og kvalifikationer, der er opnået og anerkendt i andre medlemsstater, falder uden for en effektiv domstolsprøvelse.
- 62 I denne forbindelse understreges, at undersøgelsen af kvalifikationer opnået i andre medlemsstater samt hensyntagen hertil skal foretages af de nationale myndigheder på behørig vis og på en måde, der er i overensstemmelse med kravene i EU-retten om effektiv beskyttelse af de grundlæggende rettigheder, som er tillagt unionsborgerne ved bl.a. artikel 47 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder.
- 63 Heraf følger, at enhver afgørelse skal kunne indbringes for domstolene med henblik på prøvelse af dens lovlighed efter EU-retten. For at en sådan retlig prøvelse skal være effektiv, skal den pågældende adressat kunne få kendskab til begrundelsen for en afgørelse om vedkommende, hvilket gør det muligt at forsvare sig på de bedst mulige vilkår samt på et fuldt oplyst grundlag at beslutte sig for, om det vil være formålstjenligt at anlægge sag ved domstolene. Derfor har den kompetente nationale myndighed en forpligtelse til at give oplysning om de grunde, der har ført til afslaget, enten i forbindelse med afgørelsen selv eller i en senere meddelelse på adressatens begæring

(jf. dom af 15.10.1987, sag 222/86, Heylens m.fl., Sml. s. 4097, præmis 15 og 17, samt Vlassopoulou-dommen, præmis 22).

⁶⁴ I det omfang en national lovgivning, der udgør en restriktion for den frie udveksling af tjenesteydelser, ikke fastsætter effektive retslige kontrolforanstaltninger med henblik på, at en sagkyndig oversætters kvalifikationer, der er anerkendt af domstolene i andre medlemsstater, tages i betragtning med deres rette værdi, overholder en sådan lovgivning følgelig ikke de EU-retlige krav.

⁶⁵ Det tredje præjudicielle spørgsmål i sag C-372/09 skal herefter besvares med, at artikel 49 EF, jf. nu artikel 56 TEUF, er til hinder for en national lovgivning som den i hovedsagen omhandlede, hvorefter optagelse på en liste over sagkyndige oversættere er undergivet kvalifikationsbetingelser, uden at de pågældende kan få kendskab til begrundelsen for afgørelser truffet om dem, og uden at afgørelsen kan gøres til genstand for en effektiv retslig prøvelse vedrørende dens lovlighed, navnlig i forhold til overholdelsen af det krav, der følger af EU-retten, hvorefter de kvalifikationer, de har opnået i og fået anerkendt af andre medlemsstater, skal tages behørigt i betragtning.

Det tredje spørgsmål i sag C-373/09

⁶⁶ Med det tredje spørgsmål i sag C-373/09 ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om et krav som det i artikel 2 i lov nr. 71-498 omhandlede, hvorefter optagelse på den nationale liste over sagkyndige kun er mulig, såfremt ansøgeren godtgør at have været opført på en liste opstillet af en appeldomstol i tre på hinanden følgende år, i sig selv er i strid med etableringsfriheden og den frie udveksling af tjenesteydelser.

- 67 Indledningsvis bemærkes, at af de grunde, der er nævnt ovenfor i denne doms præmis 48, skal det for Domstolen forelagte spørgsmål udelukkende behandles i forhold til de EF-traktatlige bestemmelser, som finder anvendelse på den frie udveksling af tjenesteydelser.
- 68 Det følger af betragtningerne i denne doms præmis 49-53, at det krav for optagelse på listerne over sagkyndige, der er fastsat i lov nr. 71-498 og dekret nr. 2004-1463, udgør en restriktion for den frie udveksling af tjenesteydelser for sagkyndige oversættere.
- 69 Det må videre antages, at en forhåndsbetingelse om at have været opført på en liste opstillet af en appeldomstol i tre på hinanden følgende år er egnet til at sikre virkeliggørelsen af formålene om beskyttelse af de borgere, der er involverede i en sag for cour de cassation, og om sikring af en forsvarlig retspleje, hvorfor nævnte betingelse kan begrunde en restriktion for den frie udveksling af tjenesteydelser.
- 70 Det skal imidlertid undersøges, om denne betingelse, der gælder uden forskel for indenlandske tjenesteydere og tjenesteydere fra andre medlemsstater, går ud over, hvad der er nødvendigt for at sikre virkeliggørelsen af disse formål.
- 71 Den franske regering har med hensyn hertil indledningsvis gjort gældende, at en sådan betingelse gør det muligt at sikre, at en sagkyndig har opnået et godt kendskab til de retslige procedurer i den omhandlede medlemsstat, som kan variere betydeligt fra de retslige procedurer i andre medlemsstater, hvorfor dette kendskab kun kan opnås i praksis. Eftersom de sagkyndiges opgaver er sporadiske, og der kan gå flere måneder

eller år imellem to på hinanden følgende opgaver, er kravet om at have været opført på en liste over sagkyndige i tre på hinanden følgende år endvidere ikke urimeligt.

⁷² Det bemærkes, at hvis det er nødvendigt at stille høje krav til kvaliteten af de erhvervsdrivende, der medvirker i en retssag, med henblik på at sikre beskyttelse af borgerne og en forsvarlig retspleje, er dette så meget desto mere tilfældet, når det drejer sig om erhvervsdrivende, der medvirker i en retssag ved en medlemsstats højeste retsinstans, såsom den franske cour de cassation.

⁷³ Når det drejer sig om oversættelsesydelser under en sådan sag, er det ikke uforholdsmæssigt, for at virkeliggøre formålene om beskyttelse af borgerne og sikring af en forsvarlig retspleje, at kræve af en sagkyndig oversætter, at denne allerede besidder en vis praktisk erfaring inden for varetagelsen af juridiske oversættelsesopgaver og et vist kendskab til retssystemet i den medlemsstat, hvor den omhandlede domstol ligger.

⁷⁴ Henset til den sporadiske karakter af opgaverne for sagkyndige oversættere, der er opført på en liste opstillet af en appeldomstol, og til den omstændighed, at der kan gå flere måneder eller endda år imellem to på hinanden følgende opgaver, må den omhandlede medlemsstat overlades en vis skønsmargen i forhold til, hvilken varighed der vurderes at være nødvendig for at opnå de nævnte formål. Under disse omstændigheder går kravet om at have været opført på en liste over sagkyndige i tre på hinanden følgende år i princippet ikke ud over, hvad der er nødvendigt for at sikre virkeliggørelsen af disse formål.

- 75 Anvendelsen af en sådan regel på en sagkyndig oversætter fra en anden medlemsstat, der allerede har udført opgaver for domstolene i denne eller i andre medlemsstater, især hvis det er for disses højeste retsinstanser, vil imidlertid kunne være uforholdsmæssig, henset til princippet anført i denne doms præmis 58.
- 76 I en situation som den i hovedsagen foreliggende kræver EU-retten nemlig, at den myndighed, der skal træffe afgørelse vedrørende en ansøgning om optagelse på en liste som den nationale liste over sagkyndige, tager hensyn til de kvalifikationer, som ansøgeren har opnået i andre medlemsstater, med henblik på at fastlægge, om og i hvilket omfang de svarer til de kompetencer, der normalt forventes hos en person, som har været opført på en liste opstillet af en appeldomstol i tre på hinanden følgende år (jf. analogt Vlassopoulou-dommen, præmis 16).
- 77 I den henseende skal det påpeges, således som det allerede er anført i denne doms præmis 63, at enhver afgørelse skal kunne indbringes for domstolene med henblik på prøvelse af dens lovlighed efter EU-retten, og adressaten skal kunne få kendskab til begrundelsen for en afgørelse truffet om ham.
- 78 Henset til de ovenstående betragtninger, skal det tredje præjudicielle spørgsmål i sag C-373/09 herefter besvares med, at artikel 49 EF, jf. nu artikel 56 TEUF, er til hinder for et krav som det i artikel 2 i lov nr. 71-498 fastsatte, hvoraf fremgår, at optagelse som oversætter på den nationale liste over sagkyndige kun er mulig, såfremt ansøgeren godtgør at have været opført på en liste opstillet af en appeldomstol i tre på hinanden følgende år, eftersom det har vist sig, at et sådant krav under behandlingen af en ansøgning fra en person, der er etableret i en anden medlemsstat og ikke kan godtgøre en sådan optagelse, hindrer en behørig hensyntagen til de kvalifikationer, som nævnte person har opnået i og fået anerkendt af denne anden medlemsstat, med

henblik på at fastlægge, om og i hvilket omfang de svarer til de kompetencer, der normalt forventes hos en person, som i tre på hinanden følgende år har været opført på en liste over sagkyndige opstillet af en appeldomstol.

Sagens omkostninger

- ⁷⁹ Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Fjerde Afdeling) for ret:

- 1) En opgave, der i det enkelte tilfælde er betroet en erhvervsdrivende, i dennes egenskab af sagkyndig oversætter, af en national ret i en tvist, der verserer for denne ret, udgør en tjenesteydelse i artikel 50 EF's forstand, jf. nu artikel 57 TEUF.
- 2) Sagkyndig virksomhed inden for oversættelse som den i hovedsagen omhandlede udgør ikke virksomhed forbundet med udøvelse af offentlig myndighed i artikel 45, stk. 1, EF's forstand, jf. nu artikel 51, stk. 1, TEUF.
- 3) Artikel 49 EF, jf. nu artikel 56 TEUF, er til hinder for en national lovgivning som den i hovedsagen omhandlede, hvorefter optagelse på en liste over

sagkyndige oversættere er undergivet kvalifikationsbetingelser, uden at de pågældende kan få kendskab til begrundelsen for afgørelser truffet om dem, og uden at afgørelsen kan gøres til genstand for en effektiv retslig prøvelse vedrørende dens lovlighed, navnlig i forhold til overholdelsen af det krav, der følger af EU-retten, hvorefter de kvalifikationer, de har opnået i og fået anerkendt af andre medlemsstater, skal tages behørigt i betragtning.

- 4) Artikel 49 EF, jf. nu artikel 56 TEUF, er til hinder for et krav som det i artikel 2 i lov nr. 71-498 af 29. juni 1971 om sagkyndige, som ændret ved lov nr. 2004-130 af 11. februar 2004, fastsatte, hvoraf fremgår, at en optagelse som oversætter på den nationale liste over sagkyndige kun er mulig, såfremt ansøgeren godtgør at have været opført på en liste opstillet af en appeldomstol i tre på hinanden følgende år, eftersom det har vist sig, at et sådant krav under behandlingen af en ansøgning fra en person, der er etableret i en anden medlemsstat og ikke kan godtgøre en sådan optagelse, hindrer en behørig hensyntagen til de kvalifikationer, som nævnte person har opnået i og fået anerkendt af denne anden medlemsstat, med henblik på at fastlægge, om og i hvilket omfang de svarer til de kompetencer, der normalt forventes hos en person, som i tre på hinanden følgende år har været opført på en liste over sagkyndige opstillet af en appeldomstol.

- 5) Opgaver for sagkyndige oversættere, der udføres af sagkyndige, som er opført på en liste såsom den nationale liste over sagkyndige, der er opstillet af cour de cassation, er ikke omfattet af begrebet »lovreguleret erhverv« i den forstand, hvori det anvendes i artikel 3, stk. 1, litra a), i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2005/36/EF af 7. september 2005 om anerkendelse af erhvervsmæssige kvalifikationer.

Underskrifter